

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Skolen for Livet og Akademiet i Soer borgerlig betragtet

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Aarhus Universitet, Kulturvidenskab, s. 12. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1838_593-txt-shoot-idm488.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Skolen for *Døden* kiende vi, desværre, kun alt for godt, ja, den kiende ikke blot vi, som gik i den Skole, der sætter sin Ære i at hvile paa "de døde Sprog", og bekjender at *Grammatisk Fuldkommenhed* og *Lexikalisk Fuldstændighed* er Idealet, den paa Livets Bekostning og med dets Opoffrelse stræber at nærme sig, nei *Skolen* for *Døden* kiender hos os hele Folket, thi det er uden Undtagelse Enhver, som *begynder* med *Bogstaver* og *ender* med *Bogkundskab*, stor eller lille, følgelig Alt hvad der igiennem mange Aarhundreder kaldtes Skole, Alt hvad endnu kaldes saa. *Døde* er nemlig alle *Bogstaver*, om de end skrives med Englefingre og Stjernepenne, og *død* er al muelig *Bogkundskab*, som ikke sammensmeltes med et tilsvarende Liv hos Læseren, og *aandsfortærende, dræbende* er ikke blot *Mathematiken* og *Grammatiken* men alt betydeligt *Hovedbrud* for Mennesket i *Barnealderen*, før *Hjernen* med det øvrige *Legeme* er ret udviklet og førend Livet, det *indvortes* saavel som det *udvortes*, 13 er blevet os saa vidt bekiendt, at vi kan gienfinde det i Beskrivelsen og føle en naturlig Lyst til at oplyses om dets Vilkaar. Ved derfor at ville indplante *Alderdommens* Orden og Stilhed, Betænkksomhed og Klogskab i Børnene, indpode vi dem kun *Døden* i *Alderdommens* Svaghed baade paa Sjæl og Legeme; hos Mange af dem tilintetgiøre vi aldeles *Livskraften*, saa de alt som halvvoxne Drengene henvinde som Skygger, og hos dem Alle arbeide vi paa at nedbryde *Menneske-Naturen*, ved at trodse dens Love, saa om det *dyriske Liv* end seirer, forefinder det i sin *Ungdoms-Kraft* sædvanlig kun *Menneske-Livet* hos os som en *unaturlig Olding*, der kun mægter i sin Dagbog at beskrive og fordømme sin daglige Trældom under Dyriskhedens Aag. Dette er ingenlunde en Grille af mig, heller ingenlunde blot en sørgelig Bemærkning af kyndige, menneskekærlige Læger, især i *England* og *America*, men tillige en gennemgribende Sandhed, som den *daglige Erfaring* og hvert Blad i Nyaarstidens Historie for hvert opladt *Menneske-Øie* aabenbarer og stadfæster. *Grundfeilen*, hvoraf dette vort Skole-Raseri for *Dreng-Videnskabelighed* eller rettere for de underjordiske Guder, maa udledes, er, som de *Engelske Læger* meget rigtig bemærke, den *Modsætning* Man indbilder sig, der er mellem *Sjæl* og *Legeme*, saa hvad Legemet taber maa Sjælen vinde, og skiøndt denne *Modsætning* ligesaalidt som Følgerne, 14 Man deraf drog, er i *Christendommens Aand*, har dens Bogstav og Skygge dog unægtelig tjent til at hellige begge Dele, da vore Fædre, naar Skolen lagde os i Graven eller forkvaklede dog vor sunde *Menneske-Natur* og fortærede vor *Livskraft*, aabenbar trøstede sig ved, at det *kun var Legemet*, der sloges ihjel, kun vor *aldeles fordærvede Natur*, der mishandlede, og at naar vi kun havde lært *vor Bog* og *Bibelsprog* med de Bedste, da havde vi derved faaet Brev paa det *evige Liv*, som den timelige Død, langt fra at skille os ved, netop var den eneste Vei og ønskelige Overgang til. Denne *Overtro* med *christeligt Skin* er nu vist nok langt fra enten at trykke eller trøste ret Mange i vore Dage, men hvad *Fædrene* især tilskrev *den Christendom*, der kan læres af *Bøger* og *paanødes Børn*, det tilskriver Man nu sædvanlig *al Bogkundskab* og *mechanisk Eftertanke*, saa det skal være en *evig Vinding* for *Sjælen*, hvor unyttig, ja, hvor skadelig de end *timelig* maatte vise sig baade for *Sjæl* og *Legeme*, for al den *Dygtighed*, *Menneske-Livet* fik Anlæg til, og for al den *Virksomhed*, hvorpaa vor timelige Velfærd, Munterhed og sunde Forstand, efter *Forsynets* Villie og vor Naturs Beskaffenhed øiensynlig beroer! Hvor nu denne unaturlige Partiskhed for *Døden* hersker, nytter det vist nok ikke med Sort paa Hvidt at forsvare *Livet* eller opregne Skolens dødelige Synder, men vi, som enten ved naturlig Styrke 15 eller særdeles gunstige Omstændigheder beholdt menneskelig Livskraft nok til at gienngaae Sygdommen, og som see, hvorledes Skolen arbeider paa at nedbryde de sidste Levninger af vor herlige Natur, saa alle *dannede Folk* maae blive Slaver af *Dyriskheden* hos dem selv og *Barbariet* udenfor dem, vi kan dog ikke Andet end vidne, formane og advare, først med Tale og Exempel, saavidt de række, og dernæst med Pennen, om aldrig for Andet, saa dog for at bevise, hvor *døde* og *magtesløse* de *Bogstaver* ere, for hvilke Man opoffer Børnenes Liv og hvoraf Man venter sig evige Frugter. Sagen er ikke heller nær saa fortvivlet, som den seer ud, og allermindst i *Danmark*, hvor den saakaldte "*dannede Verden*" dog i Grunden er meget *naturligere* end den seer ud eller tør være sig selv bekiendt, saa her vil det være en stor Sjeldenhed, om Nogen virkelig ønsker sig selv eller sine Børn at døe af Dannelsen og boglig Konst. Hos os i det Mindste vil derfor *Tale* og *Skrift* til Dødens Ærgrelse og Livets Tarv sikkert vinde tilstrækkeligt Medhold og, saa at sige, almindeligt Bifald, saasart Man kun lærer at forstaae, hvad Meningen er, og at dette holder haardt, maa ikke forundre os, da baade vi som tale og skrive og de som høre og læse, *netop fordi* vi har Ret i vor Paastand om det døde Skolevæsens Fordærvelighed, maa have stor *Mangel* paa *Livlighed* og være *Fuskere* paa *Modersmaalet*. Følelsen af at vi fattes og trænge dog 16 høilig til en *Skole for Livet*, har ogsaa nys den *høirøstede Folke-Stemme* baade i *Roskild* og *Viborg* lært os, maa i *Danmark* være meget almindelig, saa naar Man desuagtet beder om *flere Skoler* for *Døden*, da er det aabenbar kun en Feiltagelse, der let lader sig forklare deels af den *Mangel* paa et klart Øie for Livet, som Skole-Savnet forudsætter, og deels af den *Danske Godtroenhed*, som, naar en Skole, langt fra, som den *Latinske*, selv at bekiende sin "Pagt med Døden", udgiver sig dristig for "Livets trange Vei," immer, indtil videre, vil tage det for en Troes-Artikel. I samme Grad derfor, som vi kan lære os til at tale og skrive naturlig, tydelig, jævnt og munter om denne "Livssag" i Skolen, i samme Grad vil den *Danske* og *levende* Dannelsen, hvormed vi saa gjerne vilde have den *Latinske* og *Døde* afløst, blive forstaaet og skattet. Hvad der giver Sagen et fortvivlet Udseende er aabenbar deels den *honette Ambition* hos de fleste *Latinere*, baade Unge og Gamle, baade Store og Smaa, og deels de *Danskes* naturlige Svaghed i Logiken; thi den *honette Ambition* oprører sig ved den Tanke, at Skole-Gangen ei skulde have været et Kæmpe-Skridt til Oplysning men kun en Krebs-Gang for Livet; og den Logiske Svaghed lader sig, trods de stærkeste Modgrunde og daglig Erfaring, lettelig indbilde, at der *enten i Grammatiken* eller *i Mathematiken* findes et *Universalmiddel*, hvorved den 17skiøndt paa en for os *ubegribelig* Maade, i Tidens Længde lader sig helbrede. *Tilsyneladende* er det jo ogsaa virkelig Daarskab at tænke, at *Menneske-Naturen*, *Folke-Livet* og *Moders-Maalet* skulde kunne vinde deres Sag for en saaledes sammensat (combineret) Ret; men *Skin* net bedrager, og det ingensteds meer end i *Danmark*, snart til Sorg

og snart til Glæde, saa ligesom vi her, under *Skin* af det Modsatte, har fundet mange gode Ting, vil vi ogsaa finde mægtige *Talsmænd* for Naturen, Livet og Modersmaalet, om saa de *Tals-Mænd* alle skulde gaae i *Kvinde-Klæder*! Ja, derpaa kan og skal vi sikkert regne, at *Danne-Kvinden* og hendes *Døttre* vil snart lære at forstaae os, skøndt vi snakke lidt forskruet og bagvendt om *Livets*, den raske, kraftige *Virksomheds* og *Modersmaalets* afgjorte Fortrin under alle Omstændigheder og især til "*daglig Brug*," baade fremfor Mathematiken og Grammatiken, Bogstav-Regning og Bogstav-Tegning og alskens Skolastik, og naar vi i *Danmark* har vundet *Kvinden*, da har vi vundet Rigets udødelige *Dronning*, som *Kongen* aldrig ret længe nænner at nægte Noget, ja, da har vi vundet Danmarks *Hjerte*, som *Hovedet* aldrig nænner at knuse. Dette, som da det har sin dybe, naturlige Grund, vil findes meer og mindre at holde Stik allevegne, er nemlig i *Danmark* saa fuldelig og giennemgribende Tilfældet, som neppe no 18 get andet Steds, saa naar her Ingen Andre veed, hvordan en Mand skal bringes til at finde sig i Billighed, veed hans Kone det dog sikkert, og hos os findes neppe nogen gammel *Rector*, end sige ung *Magister*, som de smukke Piger ikke let skulde kunne lære at ophøie *deres* Modersmaal langt over alle *døde Sprog*, her behøver det da blot at blive *Kvinden* klart, at *hendes* Sprog og al den *Oplysning* og *Dannelse*, hun kan naae, uden enten at lære *Mathematik* eller *Latinsk Grammatik*, efter det gamle System maa kaldes *Raahed* og *Barbari*, saa falder det gamle System bort af sig selv. Det seer jeg for mine Øine, hvergang min Kone, trods mit udtrykkelige Forbud og min rørende Skildring af al den Ulykke, deraf kan og rimeligviis vil flyde, har ryddet op og vasket Vindver i mit *Studerekammer*, og nøder mig saa ordenlig til at kysse sig for det, mens jeg kløer mig bag Øret og kan ikke nægte, at Kammeret er blevet lysere og kiønnere, og at de Smaating, der kan være forlagt, lade sig meget nemmere finde end Alt hvad der før skjulde sig i Skumringen under Støv og Papir-Dynger; thi saaledes vil det bestemt gaae med det *indvortes* Studerekammer i Dannemænds Hoved, saa snart Dannekvinden faaer Mod paa at rydde op og vaske Vindver *derinde*.